

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-А, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
e-mail: arch@vas.bg

Изх. № 535

Дата: 11.06.2026 г.

ДО

ПЛЕНУМА

НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

СТАНОВИЩЕ

Относно: *предстоящо обсъждане на заседание на пленума на ВСС на технически мерки за ограничаване на достъпа до електронни дела, осъществяван от адвокати при условията на чл. 31 от ЗА, въз основа на удостоверено качество „адвокат“*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО,

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ,

С настоящото становище от името на Висшия адвокатски съвет излагам съображения в подкрепа на запазването на осигурения от 27.05.2026 г. достъп на адвокатите до съдебните дела в Единния портал за електронно правосъдие въз основа на удостовереното им професионално качество при условията на чл. 31 от Закона за адвокатурата (ЗАДв), които Ви моля да имате предвид при предстоящото обсъждане в заседанието на 11.06.2026 г.

Осигуреният достъп за адвокат до електронни дела в ЕПЕП въз основа на удостоверено качество „адвокат“, не е ново право, а единствено техническо средство за упражняване на правото на адвокатите за достъп до дела по чл. 31 от ЗА, съществуващо и при физически справки по дела в деловодствата и другите служби в

сградите на съдилищата, поради което и неговото запазване е ключов въпрос за достъпа до съд и правото на защита в електронна среда.

I. Достъпът по чл. 31, ал. 1 ЗАДВ е законово право, произтичащо от професионалното качество на адвоката.

Съгласно чл. 31, ал. 1 от Закона за адвокатурата адвокатът и трайно установеният адвокат от Европейския съюз имат свободен достъп и могат да правят справки по дела, да получават копия от книжа и сведения с предимство в съда, органите на досъдебното производство, административните органи и други служби в страната и навсякъде, където е необходимо, само въз основа на качеството си на адвокат, което удостоверяват чрез представяне на карта, издадена от Висшия адвокатски съвет.

В сравнително-правен и исторически план, идентични разпоредби се съдържат във всички закони у нас, уреждащи статута на адвоката и правата на адвоката в периода от 1925 г. до днес, като правото на адвоката на свободен достъп до дела е ясно и последователно уредено като основно право на адвоката, явяващо се гаранция за възможността да се упражнява адвокатската професия и за достъпа до съд.¹

Правото на адвокатите да извършват справки по дела, без да са пълномощници по делото, е последица от предметния обхват на адвокатската дейност, която не се ограничава единствено до процесуално представителство, а и в случаите на процесуално представителство има и значителна по обем и значение предпроцесуална работа. Поради това и без възможност за справки по дела е невъзможно пълноценното упражняване на адвокатска професия.

Грамматическото, логическото, систематичното и историческото тълкуване на разпоредбата на чл. 31 от действащия Закон за адвокатурата, водят до еднозначния и несъмнен извод: законът свързва достъпа до дела с професионалното качество на адвоката, а не с наличието на представителна власт по конкретното дело.

Изразът „само въз основа на качеството си на адвокат“ определя адвокатското качество като достатъчна легитимация за възникване на правото на достъп и изключва въвеждането на допълнителни предпоставки от подзаконов или технически характер.

Това разбиране е възприето и от самия Висш съдебен съвет в действащия Правилник за администрацията в съдилищата (обн. ДВ, бр. 68 от 22.08.2017 г.), чийто чл. 77, ал. 3 изрично предвижда, че адвокатите осъществяват правото си на достъп до информация по делата съгласно чл. 31 ЗАДВ, като имат право на свободен достъп и могат да правят справки и без пълномощно по конкретното дело, само въз основа на качеството си на адвокат, удостоверено с адвокатска карта.

Разпоредбата на чл. 77, ал. 3 от ПАС действа без прекъсване близо девет години, не е оспорена и отменена по реда на чл. 185 и сл. АПК и обвързва всички съдебни администрации.

Отказът тази уредба да бъде технически приложена и в електронната среда на Единния портал за електронно правосъдие, би поставил подзаконовия и техническия

---

¹ В този чл. 21, ал. 1 от Закона за адвокатите от 1925 г. (обн. в ДВ, бр. 78/08.07.1925 г.), чл. 45, ал. 2 от Закона за адвокатурата от 1947 г., действал до 1952 г., включително чл. 12 от Закона за адвокатурата от 1991 г.

ред над закона (чл. 31 от ЗА и чл. 360з, ал. 5 и 6 ЗСВл), в нарушение на чл. 15, ал. 1 от Закона за нормативните актове.

II. ЕПЕП е техническа/електронна среда за упражняване на същото право на достъп по чл. 31 ЗА, което се упражнява от адвокат и при условията на 77, ал. 3 ПАС и чл. 78, ал. 1 ПАС при справка в съдебните сгради, а не е самостоятелен и различен режим на достъп до дела.

С измененията в Закона за съдебната власт, въвели електронното правосъдие (чл. 360в и сл. ЗСВ), законодателят установи воденето на делата в електронна форма и Единния портал за електронно правосъдие като основно средство за отдалечен достъп до тях.

Електронната справка по дело е функционален еквивалент на справката на хартиен носител в деловодството на съда.

Правото е едно и също, различен е единствено начинът за упражняването му. От това следва, че обемът на достъпа в електронна среда не може да бъде по-тесен от обема на достъпа, който законът и Правилникът за администрацията в съдилищата признават „на гише“ при справка в съдебните сгради в съответното деловодство или адвокатска стая. Ако адвокатът може да направи справка по всяко дело в регистратурата/деловодството на съда само срещу представяне на адвокатска карта, отказът същата справка да му бъде осигурена дистанционно чрез портала (който чрез автоматизирана връзка с ЕАР установява адвокатското качество автоматично като предпоставка за достъп до ЕПЕП) е недопустимо ограничаване на законово право да бъде упражнявано чрез технически средства, при това в момент, в който делата се водят електронно, а връчването на адвокатите по чл. 51, ал. 1 ГПК се извършва именно чрез ЕПЕП.

Подобно ограничение по същество изключва възможността правото въобще да бъде упражнявано в електронна среда, което е недопустимо.

III. Конституционни и международноправни основания

Достъпът на адвоката до делата не е съсловна привилегия, а инструмент за изпълнение на конституционно възложена функция на всеки адвокат и на адвокатурата.

Съгласно чл. 134, ал. 1 от Конституцията адвокатурата е свободна, независима и самоуправляваща се и подпомага гражданите и юридическите лица при защитата на техните права и законни интереси. Тази функция е в пряка връзка с правото на защита по чл. 56 и чл. 122 от Конституцията, с правото на справедлив съдебен процес по чл. 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и с правото на ефективни правни средства за защита, на съвет, защита и процесуално представителство по чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

Ефективната защита предполага информиран защитник.

Адвокат, който не може своевременно да се запознае със състоянието на едно дело, не може да даде компетентен съвет дали да поеме защитата, не може да прецени наличието на конфликт на интереси по чл. 43 ЗАдв и Етичния кодекс на адвоката, не може да реагира в кратките срокове на обезпечителните, заповедните и наказателните производства и не може да осигури приемственост при заместване или

преупълномощаване. Във всички тези хипотези справката по делото по необходимост предхожда учредяването на представителната власт, поради което изискването за пълномощно като предпоставка за самата справка обръща логическата и житейската последователност на защитата и създава недопустими пречки пред достъпа до съд и ефективната защита – които електронизацията на правосъдието следва да облекчават.

IV. Адвокатът не е анонимно трето лице, а правнообвързан участник в правосъдието и професионален защитник на правата и интересите на страните в съдебните производства.

Принципната разлика между достъпа на адвокат до дела и достъпа на което и да е друго лице, се дължи на особения правния статус на адвокатската професия и значението ѝ за правосъдието.

Адвокатът упражнява регулирана професия след полагане на клетва, вписан е в публичен регистър, обвързан е от задължението за опазване на адвокатската тайна по чл. 45 ЗАдв, подчинен е на Етичния кодекс и редица деонтологични правила, като носи и дисциплинарна отговорност по чл. 132 и сл. ЗАдв за всяко виновно неизпълнение на задълженията си, включително за злоупотреба с информация, станала му известна при справки по дела. Именно този особен правен статус, съчетан с конституционната роля на адвокатурата (чл. 134 от Конституцията), е основанието законодателят да признае на адвоката достъп, какъвто обикновените граждани нямат, като адвокатът е поставен под съсловен дисциплинарен надзор като гаранция срещу злоупотреби с всяко процесуално право, включително и с правото на достъп по чл. 31 от ЗА и в аналогова, и в електронна среда.

V. Електронният достъп предоставя по-високи, а не по-ниски гаранции за защита на информацията.

Действащото техническо решение в ЕПЕП, което осигурява достъп до дела при условията на чл. 31 от ЗА, съдържа защитни механизми, каквито справката на хартиен носител никога не е имала.

Достъпът до електронните дела се осъществява след удостоверяване на самоличността на адвоката с квалифициран електронен подпис и автоматична проверка на качеството „адвокат“ в Единния адвокатски регистър въз основа на интеграцията между регистрите. От обхвата на достъпа са изключени делата със специфична чувствителна информация, включително производствата по осиновяване, делата, засягащи търговска тайна, обезпечителните производства и други определени категории.

За всяко дело, по което адвокат извършва справка, без да е процесуален представител, се съхранява информация в електронен регистър на достъпа в съответствие с чл. 360з, ал. 5 и 6 ЗСВ и чл. 78, ал. 1 ПАС, като се визуализира дата, час на справката, извършени действия и се съхраняват в меню „Преглед“, достъпно от всеки регистриран потребител с достъп до същото дело в ЕПЕП.

Така всяка електронна справка в ЕПЕП е поименна, удостоверена и проследима, като не е възможен достъп до дело по чл. 31 от ЗА в ЕПЕП, който да не бъде надлежно регистриран с всички данни, включително и самоличността на извършилия справка и мястото (АйПи адрес), от който е извършена справка. За разлика от това, справка „на гише“ в деловоство/регистратура/адвокатска стая много често не оставя никаква

следа, като предвидения в чл. 78, ал. 1 от ПАС Контролен лист, в който следва да се попълни и регистрира всеки достъп до дело, много често е празен в края на съдебните производства, въпреки извършваните множество справки от различни участници в производствата.

От гледна точка на защитата на личните данни обработването чрез достъпа до електронни дела по реда на чл. 31 ЗА има правно основание по чл. 6, параграф 1, букви „в“ и „д“ от Регламент (ЕС) 2016/679 във връзка с чл. 31 ЗАДв и чл. 360з, ал. 5 и 6 ЗСВ, като регистърът на достъпа реализира принципа на отчетност по чл. 5, параграф 2 от Регламента, а изключването на чувствителните категории дела – което е задължение на съдебните органи, които въвеждат данни в ЕПЕП, съответства на принципа на свеждане на данните до минимум.

Евентуално пълно ограничаване на електронния достъп за адвокати до дела по реда на чл. 31 от ЗА не би защитило лични данни на участници в съдебните производства, тъй като законовото право на справка ще продължи да се упражнява на хартиен носител, но без идентификация чрез квалифициран електронен подпис, без автоматична проверка в регистъра и много често - без следа в Контролния лист по чл. 78, ал. 1 от ПАС, каквато непроследима справка е невъзможна в електронния регистър на достъпа, поддържан в ЕПЕП.

VI. Значение за ефективността на правосъдието и за правната сигурност.

Отдалеченият достъп на адвокатите освобождава деловодствата и регистратурите от значителен обем рутинни справки, съкращава времето за подготовка по делата, намалява физическото движение на хартиени дела и подпомага срочното разглеждане на производствата, което е в интерес както на страните, така и на органите на съдебната власт. Той е и логичното продължение на законодателната политика, която задължи адвокатите да се регистрират и да поддържат профил в ЕПЕП и насочи връчването към електронния канал.

Непоследователно би било адвокатът да бъде задължен да приема книжа и да търпи последиците на електронното връчване чрез портала, но да му бъде отказвана електронната справка, която законът му признава и гарантира, но единствено на хартия. Запазването на достъпа до дела при условията на чл. 31 от ЗА и в електронната среда на ЕПЕП, е и въпрос за правна сигурност и за оправданите очаквания на цялото съсловие и цялото общество, основани на изричната уредба на чл. 31 ЗАДв и чл. 77, ал. 3 ПАС, включително и от официалното обявяване на електронния достъп в инструкциите за работа с ЕПЕП.

Съгласно Ръководство на потребителя на ЕПЕП (стр. 137-139), в електронната среда на ЕПЕП е разработена възможност за регистриран и проследим достъп от адвокати при условията на чл. 31 от ЗА, описан по следния начин:

„5.10 Съдебни дела с достъп на адвокати по чл. 31 от ЗА

Потребителят, достъпил личния си профил с роля „Адвокат“, има възможност да преглежда съдебни дела по чл. 31 от Закона за адвокатурата. Достъпът до съдебни дела е по списък съдържащ изключения за достъп по дела, съдържащи чувствителна информация (дела за осиновяване, съдържащи търговска тайна, обезпечения и др.).

Всеки достъп до дела, извън предвидените изключения, се осъществява, след като адвокатът се е автентикирал с КЕП с роля „Адвокат“. Всяко разгледано дело от адвокат се записва в електронен регистър на достъпа до дела по чл. 31 от Закона за адвокатурата.“

В случай, че към момента не са предприети съответните организационни мерки от някои от органите на съдебната власт в изпълнение на задълженията им да изключат достъпа до всички дела, съдържащи чувствителна информация, това в никакъв случай не може да обоснове пълно изключване на законовото право на достъп по чл. 31 от ЗА за всички адвокати и за всички дела.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ
СЪДЕБЕН СЪВЕТ,**

С оглед изложеното считаме, че достъпът на адвокатите до съдебните дела чрез Единния портал за електронно правосъдие въз основа на удостовереното качество „адвокат“ по реда на чл. 31 ЗА следва да бъде запазен, тъй като той представлява техническо осигуряване на законовото право по чл. 31, ал. 1 ЗАдв в съответствие с чл. 77, ал. 3 ПАС, като обслужва конституционната функция на адвокатурата по чл. 134 от Конституцията, гарантира правото на защита по чл. 56 от Конституцията, чл. 6 ЕКПЧ и чл. 47 ХОПЕС.

Достъпът е съпроводен от гаранции за идентификация, диференциация на чувствителните категории дела и пълна проследимост на всяка справка, каквито хартиеният достъп никога не е предоставял.

Висшият адвокатски съвет, обаче, не само не възразява, а настоява да бъдат предприети и въведени всички възможни технически мерки срещу ограничаване на евентуални злоупотреби с правото на достъп по чл. 31 от ЗА, без достъпът да бъде напълно изключван, като например:

- Въвеждане на ограничение за брой дела (rate limiting) на дневна/седмична база, които да са достъпни за един адвокат по реда на чл. 31 ЗА.
- Въвеждане на автоматизирани помощници в ЕПЕП (AI агенти), които да предлагат автоматична класификация на делото като дело с „ограничен достъп“ на база на материалите по него, за да се подобри защитата на данни; да следят за необичайна активност от потребители и пр., като при установени „аномалии“ да се предприемат съответни действия, ограничаващи временно необичайната или потенциално недобросъвестна активност на определен потребител.

Евентуални бъдещи усъвършенствания на ЕПЕП и на режима на достъп до дела по чл. 31 от ЗА, включително прецизиране на изключените категории дела или на правилата за водене на регистъра на достъпа, могат и следва да се обсъждат в рамките на действащата уредба и в диалог с Висшия адвокатски съвет, но не и чрез отричане на самия принцип на достъпа, с което се изключва изцяло правото на достъп на адвоката до информация по дела по чл. 31 ЗА в електронна среда, което е ключово за достъпа до правосъдие.

Следва да бъде посочено, че Висшият адвокатски съвет е предприел необходимите мерки за създаване на ясни и изрични етични правила за упражняване на правото на достъп от адвокати до електронни дела по реда на чл. 31 ЗА, със съответните гаранции за пропорционалност чрез допълване на Етичния кодекс на адвоката.

В дневния ред на редовното заседание на Висшия адвокатски съвет, насрочено за днес (11.06.2026 г.) предстои да бъде обсъден и обявен за обществено обсъждане проект на допълнение на Етичния кодекс на адвоката, ведно с Мотиви и Предварителна оценка за въздействието (приложени към настоящото становище).

Независимо, че общите изисквания за добросъвестност при упражняване на адвокатска професия и сега при действащия ЗА и ЕКА могат да обосноват задължение за всеки адвокат да упражнява достъп по реда на чл. 31 ЗА до дело само с конкретна професионална цел, съответно да обосноват забрана за злоупотреба с получена информация по реда на чл. 31 ЗА и приложимост на режима на поверителност към узнатата информация, без наличието на изрични правила в ЕКА по тези въпроси би могъл да се постави под съмнение баланса между конституционно гарантираното право на защита на гражданите, за чието реализиране е предвидена възможността за достъп до дела по реда на чл. 31 ЗА (включително в електронна среда), и правата на участниците в съдебните производства, включително правото на защита на личните данни и неприкосновеността на личния живот.

Поради това се предвижда създаване на нов раздел VII в ЕКА, озаглавен „Достъп до електронни дела“. Включените в този нов раздел разпоредби (чл. 40-43) уреждат упражняването на правото на достъп лично, добросъвестно и само за допустими професионални цели, които са изброени неизчерпателно в чл. 40, ал. 2, т. 1-9 и са функционално свързани с упражняването на адвокатската професия. Изрично са посочени и недопустимите цели, включително целите от личен характер, набавянето на информация в интерес на трети лица и търговските и рекламните цели, а с разпоредбата на чл. 40, ал. 4 се въвежда забрана за масово, систематично или автоматизирано извличане на данни от съдебни дела. Предвижда се, че информацията, узната чрез достъп до електронни дела, по които адвокатът не е процесуален представител, се ползва със същата степен на поверителност, каквато адвокатът дължи на информацията, получена при изпълнение на адвокатски мандат (чл. 41).

Разпоредбата на чл. 42 урежда професионалната отговорност и задължението за обосноваване на необходимостта и пропорционалността на достъпа при дисциплинарна проверка, като едновременно с това гарантира, че обосноваването не може да изисква разкриване на адвокатска тайна. Чл. 43 закрепва задълженията за защита на личните данни, включително ограничаването на копирането, съхраняването и обработването им до необходимото за съответната професионална цел.

Уредените в проекта за допълнение на ЕКА въпроси са с висока обществена значимост и с непосредствено отражение както върху основните ценности на адвокатската професия: независимостта, доверието, професионалната тайна и защитата на правата и законните интереси на доверителите и подзащитните на адвокатите, така и със значение за нормалното функциониране на правосъдието и достъпа до съд, които са невъзможни без адекватни средства за достъп до дела в

електронна среда от адвокатите като професионални участници в съдебните производства.

Като излагам на вниманието Ви горните съображения, заявявам готовност за институционална среща между представители на Висшия адвокатски съвет, Министъра на правосъдието и ВСС за обсъждане на изложените в настоящото становище съображения, включително чрез включване по време на в заседанието на Пленума на ВСС на 11.06.2026 г., ако бъде взето решение за това.

Приложение:

1. Проект на допълнение на Етичния кодекс на адвоката.
2. Мотиви към проекта за допълнение на ЕКА;
3. Предварителна оценка за въздействието на проекта за допълнение на ЕКА.

С уважение, ...

адв. Стефан Марчев,

Председател на Висшия адвокатски съвет